כי פליגי בעל ביעור מר סבר מעיקרא משמע ומ"ס להבא משמע מיתיבי ברוך [א]אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה התם היכי נימא נימא למול לא סגיא דלאו איהו מהיל אבי הבן מאי איכא למימר אין הכי נמי מיתיבי ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על השחיטה התם נמי היכי נימא נימא לשחוט לא סגיא דלאו איהו שחט פסח וקדשים מאי איכא למימר אין הכי נמי מיתיבי [ב]העושה לולב לעצמו מברך שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה נטלו לצאת בו אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב שאני התם דבעידנא דאגבהה נפק ביה אי הכי לצאת בו יצא בו מיבעי ליה אין הכי נמי [ג]ומשום דקא בעי למיתנא סיפא לישב בסוכה תנא רישא נמי לצאת בו דקתני סיפא [ד]העושה סוכה לעצמו אומר ברוך אתה ה' שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה נכנס לישב בה אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה [א]והלכתא על ביעור חמץ דכולי עלמא מיהא מעיקרא בעינן לברוכי מנלן דאמר רב יהודה אמר שמואל [ה][ב]כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן מאי משמע דהאי עובר לישנא דאקדומי הוא אמר ר"נ בר יצחק דאמר קרא [1]ויירץ אחימעץ דרך הככר ויעבר את הכושי אביי אמר מהכא [2]והוא עבר לפניהם ואבע"א מהכא [3]ויעבר מלכם לפניהם וה' בראשם בי רב אמרי חוץ מן הטבילה ושופר בשלמא טבילה דאכתי גברא לא חזי אלא שופר מ"ט וכי תימא משום דילמא מיקלקלא תקיעה אי הכי אפילו שחיטה ומילה נמי אלא אמר רב חסדא [ג]חוץ מן הטבילה בלבד איתמר תניא נמי הכי [ו]טבל ועלה בעלייתו אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על הטבילה: לאור הנר וכו': מנא הני מילי אמר רב חסדא למדנו מציאה ממציאה ומציאה מחיפוש וחיפוש מחיפוש וחיפוש מנרות ונרות מנר מציאה ממציאה כתיב הכא [4]שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם וכתיב התם [5]ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא ומציאה מחיפוש דידיה וחיפוש מנרות דכתיב [6]בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות ונרות מנר דכתיב [7]נר (אלהים) [ה'] נשמת אדם חופש כל חדרי בטן [ז]תנא דבי ר' ישמעאל לילי י"ד בודקים את החמץ לאור הנר אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר שבעת ימים שאור לא ימצא ואומר ויחפש בגדול החל ובקטן כלה[ח] ואומר בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות ואומר נר (אלהים) [ה'] נשמת אדם חופש מאי ואומר וכי תימא האי בעת ההיא קולא הוא דקאמר רחמנא לא בדיקנא לה בירושלים בנהורא דאבוקה דנפיש נהורא טובא אלא בנהורא דשרגא דזוטר נהורא טפי דעון רבה משתכח ועון זוטר לא משתכח תא שמע נר ה' נשמת אדם: תנו רבנן [ד]אין בודקין לא לאור החמה ולא לאור הלבנה [ה]ולא לאור האבוקה אלא לאור הנר

מפני

מעיקרא משמע. על ביעור שביערתי והרי עדיין לא בדיק דהא ברכה קודם בדיקה היא. ביעור היינו נמי בדיקה: **נימא למול.** בתמיה. משמע דאותו רופא המל את כל בני העיר [גווה] (ט) למול את התינוק הזה: **וכי לא סגי דלאו איהו מהיל.** עליו המצוה מוטלת והלא על אביו מוטל כדאמרן בקדושין פרק קמא קרוב לסופו (י) אבל ביעור מצוה על בעל החמץ מוטלת וכל איש ואיש בודק ביתו והיכא דיכול לומר לבער לא נימא על ביעור: ופרכינן **אבי הבן מאי איכא למימר.** אי על המילה לשעבר משמע וזה אפשר לו לומר למול מאי איכא למימר היכי שרינן ליה למימר על המילה: **אין הכי נמי.** צריך לומר למול: **פסח וקדשים.** הבעלים נלטוו דכתיב (ויקרא א) וסמך ידו ושחט: **נפק ביה.** ומברך על שעבר: **והלכתא על ביעור.** נמי להבא משמע. וגבי מילה נמי לא שנא אבי הבן מאינש דעלמא דהא להבא משמע ועל מילה נמי כלמול דמי: **עובר.** קודם כמו ויעבר את הכושי קדמו במיתת אבשלום: **ויעבר מלכם לפניהם.** יקדים וילך בראש: **דאכתי גברא לא חזי.** כגון טבילת בעלי קרי דקיימא לן בברכות (ד' כ:) שאסור בדברי תורה ובברכה דעזרא תיקן טבילה לבעלי קריין לדברי תורה ומשום ההוא טבילה תקון בכל הטבילות ברכתן לבסוף: **למדנו מציאה.** האמורה בחמץ ממציאה האמורה בגביע דבנימין: **ומציאה מחיפוש.** כלומר ואותה מציאה של בנימין מחיפוש האמור אצלה דמה מציאה של גביע ע"י חיפוש אף מציאת חמץ ע"י חיפוש: **וחיפוש מחיפוש וחיפוש מנרות.** לאחר שלמדת שהיא ע"י חיפוש חזור ולמוד זה החיפוש מחיפוש שכתוב בירושלים שהוא בנרות כדכתיב בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות: **ונרות מנר.** דכתיב בנר יחידי נר אלהים(כ) נשמת אדם חופש כל חדרי בטן ולקמיה מפרש הא למה לי: **זכר לדבר.** כדפרשינן והשתא מפרש קראי היכא וראיה ממש ליתא אלא אסמכתא בעלמא (ל)לדברי תורה מדברי קבלה ניהו: **קולא הוא.** דאקיל רחמנא גבי ירושלים דלא נבדקיה באבוקה אלא באור קטן הילכך לא ילפינן חמץ מיניה להקל: **הא שמע.** מהאי קרא דבדיקה מעלייתא היא דכתיב חופש כל חדרי בטן:

מפני

כי פליגי בעל ביעור מר סבר לשעבר משמע. פירש ר"ת לשעבר משמע טפי מלהבא אבל מ"מ משמע נמי קצת להבא דאי לא משמע כלל להבא אלא לשעבר א"כ היכי קאמר בסמוך נימא למול לא סגי דלאו איהו מהיל וכי בשביל שאין אנו יודעין לתקן יאמר שקר: **לא סגי דלאו איהו מהיל.** דעל האב מוטל כדפירש הקונטרס אבל המל גרים מברך למול את הגרים (נ)שהמברך חייב למול כמו האב המל: **בעידנא דאגבהה נפיק ביה.** וא"ת כיון דנפק היאך יברך והלא צריך לברך עובר לעשייתו (ס)ואומר ר"י אע"ג דנפק אכתי עוסק במצוה שצריך לנענע בקריאת הלל (סוכה לז:) **לצאת יצא מיבעי ליה.** לצאת משמע שלא יצא עדיין באותה נטילה ומשכחת לה כשהפכו כדאמרי' בסוכה (ד' מב.) דאינו יוצא אלא דרך גדילתו או שנטלו שלא לצאת בו באותה נטילה וכשאדם נוטל לולב אין צריך להופכו כדפי' ר"י כיון שצריך לנענע בהלל או משום שאינו רוצה לצאת באותה נטילה: **והלכתא על ביעור חמץ.** יכול הוא לומר כן שאף זה הלשון משמע להבא או שמא דוקא על ביעור חמץ ויש טעם בברכות ור"י לא מצא טעם לכל הברכות: **על הטבילה.** אומר ר"ת בשם הגאון דוקא בטבילת גר דלא חזי קודם טבילה דלא מצי למימר וצונו דאכתי נכרי הוא אבל שאר חייבי טבילה כגון בעל קרי וכיוצא בו מותר לברך כדאמרינן בפ' מי שמתו (ד' כב.) נהוג עלמא כתלתא סבי כר' יהודה(ע) בבעל קרי שיכול להתפלל ולברך וללמוד קודם טבילה (פ)אעפ"כ אומר ר"י דאין לגעור בנשים שמברכות אחר הטבילה כיון דאיכא טבילת גר דלא מצי לברך לא חילקו וכן בנטילת ידים לא חילקו בין נטילה של אחר בית הכסא דלא מצי לברך קודם מיהו בנטילה יש טעם אחר לברך אחר נטילה קודם ניגוב כדאמרינן (סוטה ד' ד:) האוכל לחם בלא ניגוב ידים כאילו אוכל לחם טמא וי"מ דבכל טבילות קאמר דגברא לא חזי דקודם שירד למים אינו צריך לברך דילמא משום ביעתותא דמיא מימנע ולא טביל ואחר שיורד אז הוא ערום ואסור לברך משום דלבו רואה את הערוה(צ): **ונרות מנר.** וקשה דהוה ליה למימר חיפוש מנר ולא נרות מנר וי"ל דחיפוש לא קאי אנר לכך יש לפרש דיליף חיפוש דנר מחיפוש דירושלים שהיא בנרות ואותן נרות מנר ואתי שפיר דהשתא צריך לאתויי קרא דחיפוש נרות ולא סגי בקרא דנר ה' נשמת אדם וגו':

מטה

עין משפט נר מצוה

מד א מיי' פ"ג מהלכות חמץ ומצה הלכה ו סמג לאוין לט טוש"ע א"ח סי' תלג סעיף א:

מה ב מיי' פי"א מהלכות ברכות הל' ג ופ"ח הלכה ג ופ"ד מהלכות תפילין הלכה ז סמג עשין כג [טוש"ע או"ח סימן כה סעיף ח וסי' קנח סעיף יא רב אלפס בהל' תפילין דף עג:]:

מו ג מיי' פי"א מהלכות ברכות הל' ז סמג עשין כז טוש"ע י"ד סי' רסח סעיף ב:

מז ד מיי' פ"ג מהלכות חמץ ומצה הלכה ד סמג עשין לט טוש"ע או"ח סי' תלג סעיף א:

מח ה מיי' שם טוש"ע א"ח שם סעיף ב:

◆

רבינו חננאל

וכל המצות כלן מברך עליהן קודם עשייתן, חוץ מן הטבילה בלבד, כדתניא טבל ועלה בעלייתו אומר אקב"ו על הטבילה. יש מי שאומר דבטבילה דגר בלבד הוא זה הדבר. דתנן עלה וב"ה אומרים הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר. אבל שאר חייבי טבילות מברכין ואחר כך טובלין, דגרסינן נדה קוצה לה חלה והלא נדה טמאה היא ומברכת וקוצה לה חלה. ויש אומרין כל טמא אינו מברך אלא אחר הטבילה, דתנן בתרומות פ"א חמשה לא יתרומו ואם תרמו תרומתן תרומה, האלם והשכור והערום והסומא ובעל קרי, ואמרינן בגמ' הללו חמשה אין תורמין לכתחלה, יש מהם מפני הברכה, והם האלם והערום ובעל קרי מפני שאינן יכולין לברך ולתרום. ויש מהן שאין מכוונים את המובחר והן הסומא והשכור. שתוי אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תחנונים, כלומר ידי תפלה לא יצא, שכור אל יתפלל ואם התפלל תפלתו גידופין. איזהו שתוי, זה ששתה רביעית. שכור ששתה יותר מרביעית. ר' זירא בעי קמיה דר' אסי, שכור מהו לברך א"ל ואכלת ושבעת וברכת אפילו מדומדם וכו'. אמר רב חסדא למדנו מציאה ממציאה הכא כתיב שאור לא ימצא, והתם כתיב ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא. והכא כתיב מציאה בחפוש, וכתיב קרא אחרינא בעת ההיא אחפש את ירושלם בנרות, נמצאת כי זו המציאה הכתובה בשאור כאלו כתיב בה חפוש בנר. ואם יש לומר חפוש ירושלם בנרות קולא הוא, כלומר שבנר אינו חפוש יפה, הנה הפסוק אמר נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן, כלומר הנר חופש כל מה שבחדרים. ת"ר אין בודקין לא לאור החמה ולא לאור הלבנה ולא לאור האבוקה אלא לאור הנר

מסורת הש"ס

א) [שבת קלז:], ב) סוכה מו., [תוספתא ברכות פ"ו הט"ו ע"ש], ג) [שבת ל. וש"נ], ד) [מנחות מב.], ה) לקמן קיט: מנחות לה: מגילה כא: סוכה לט. נדה סג., ו) ברכות נא., ז) [לעיל ג. ע"ש], ח) [וימא], ט) [גטווה], י) [דף כט.], כ) [ה'] כל"ל, ל) [שבת קלז:], מ) [ועי' תוס' סוטה לט. ד"ה עוכר], נ) בן כתירה, ס) [ועי' תוס' חולין קנו: ד"ה כרכי אלעזר], ע) [ועי' תוס' ברכות נא. ד"ה מעיקרא],

◆

תורה אור השלם

1. וַיְהִי מָה אָרוּץ וַיֹּאמֶר לוֹ רוּץ וַיָּרָץ אֲחִימַעַץ דֶּרֶךְ הַכִּכָּר וַיַּעֲבֹר אֶת הַכּוּשִׁי: שמואל ב יח כג
2. וְהוּא עָבַר לִפְנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שֶׁבַע פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אָחִיו: בראשית לג ג
3. עָלָה הַפֹּרֵץ לִפְנֵיהֶם פָּרְצוּ וַיַּעֲבֹרוּ שַׁעַר וַיֵּצְאוּ בוֹ וַיַּעֲבֹר מַלְכָּם לִפְנֵיהֶם וַיְיָ בְּרֹאשָׁם: מיכה ב יג
4. שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל מַחְמֶצֶת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל בַּגֵּר וּבְאֶזְרַח הָאָרֶץ: שמות יב יט
5. וַיְחַפֵּשׂ בַּגָּדוֹל הֵחֵל וּבַקָּטֹן כִּלָּה וַיִּמָּצֵא הַגָּבִיעַ בְּאַמְתַּחַת בִּנְיָמִן: בראשית מד יב
6. וְהָיָה בָּעֵת הַהִיא אֲחַפֵּשׂ אֶת יְרוּשָׁלַםִ בַּנֵּרוֹת וּפָקַדְתִּי עַל הָאֲנָשִׁים הַקֹּפְאִים עַל שִׁמְרֵיהֶם הָאֹמְרִים בִּלְבָבָם לֹא יֵיטִיב יְיָ וְלֹא יָרֵעַ: צפניה א יב
7. נֵר יְיָ נִשְׁמַת אָדָם חֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן: משלי כ כז

◆

גליון הש"ס

רש"י זכר לדבר. דד"ת מד"ק ניהו כמ"ש כתובות י ע"ב:

◆

מוסף רש"י

העושה לולב. בערב יום טוב, לעצמו. ולא לאחרים (סוכה מו.). ויעבר את הכושי. ויקדם את הכושי (מגילה כא:). קדמו לרוץ לפניו (סוכה מו.).